

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. januvarija 1897.

Politiški oddelek.

Novo leto.

Poslovili smo se od starega leta, katero je bilo v mnogih ozirih znamenito v avstrijski zgodovini. Malo je let, da bi se bilo toliko važnih stvari dogadalo, kakor baš v minolem. Omenimo naj pred vsem, da se je sklenila volilna preosnova. Novi državnozbornski volilni red gotovo ni vzoren, a vendar moramo reči, da je znaten napredek, na poti vodeči k občni in jednaki volilni pravici. Za naš, v starih predsodkih utrjeni državni zbor je že veliko, da se je izrekel za načelo občne volilne pravice. Kakšen hrup in strah je bil nastal, ko je bil grof Taaffe predložil svoj volilni načrt, tedaj so vse večje stranke bile odločno proti občni volilni pravici, a pozneje so se deloma le sprijaznile z njo, če tudi ne prav posebno rade.

Drugo nič manje važno delo minolega leta je, da se je sklenila davčna preosnova. Ta stvar se je že vlekla desetletja. Še Depretis je bil predložil državnemu zboru podoben načrt davčne preosnove, a je bil pal. Pozneje se je pa večkrat zahtevala v državnem zboru, dokler se stvari ni resno lotil minister Steinbach, katerega delo sta potem nadaljevala ministra Plener in Bilinski. Nova davčna preosnova stoji na zdravem načelu progresivnosti. Bogatejši stanovi se bodo huje pritegnili k državnim bremenom, nižjim in srednjim slojem se davčno breme nekoliko olajša. Obžalovati je, da se načelo progresivnosti ni dosledneje izvelo in se baš ondu ustavlja, kjer bi imelo zadeti največje kapitaliste. Vsekako je pa to dober začetek in je Avstrija v tem oziru prehitela nekatere druge države.

Nadalje je državni zbor sklenil premeniti civilnopravdni red. Ta stvar je tudi nenavadne važnosti. Vpelje se ustno postopanje, ki daje mnogo več jamstva za dobro pravosodje, nego pismeno in bode krajše. Sedaj je birokratizem le prevečkrat pravosodje kvaril s svojimi formal-

nostmi. Sedanje uredbe, ki so izvirale še iz časa absolutizma, niso več ugajale za dosedanji napredni čas. Obžalovati je le to, da se v novi civilnopravdni red ni vsprejela nobena določba o jezikovni rabi pri sodiščih, dasi so ministri to celo obetali. Naposled se je pa le stvar izpustila in ne motimo se, če rečemo, da z očitnim namenom, da se bode ložje pri sodiščih v slovanskih deželah rabila nemščina tudi v slučajih, če sta tožnik in toženec Slovana. Zato obžalujemo, da dotični predlog dr. Ferjančiča ni našel potrebne večine.

Posebne važnosti je preosnova domovinskega prava, ki se je letos sklenila v državnem zboru. Sedanji domovinski zakon gotovo ni ustrezal zahtevam novejšega časa. Ljudje, ki so pustili vse svoje moči v mestih, morali so na stare dni v svojo domovinsko občino na kmete, da je zanje skrbela, ako niso toliko prištedili, da bi mogli s tem živeti na stare dni. Kmetske občine so imele velikanska bremena za preskrbovanje ubogih, ki jim v mladih letih niso ničesa koristili, mesta so se pa lahko na njih stroške razvijala. Od tod prihaja, da imajo kmetske občine mnogo večje občinske priklade, nego mesta, koder uživa prebivalstvo ugodnosti, kakeršnih še kmet večkrat ne pozna. Po novem domovinskem zakonu dobi vsakdo domovinsko pravico ondu, kjer je nepretrgoma bival deset let. Novi zakon pa stopi v veljavo prav za prav še le čez štiri leta, kar je gotovo le obžalovanja vredno, a hotelo se je dati mestom časa, da dobro premislijo, kako si poiščejo sredstev za nova bremena.

Obrtni zakon se ni rešil še letos, ker sedanji državni zbor ni pokazal pravega smisla za potrebe malega obrtnika. Pač so se iz njega iztrgali nekateri odstavki, ki se tičejo zadrug in so se posebej rešili. Zadrugam se je dal večji delokrog, da se bodo mogle uspešneje razvijati. Sedanji obrtni zakon jih je jako oviral. Zato se pa v mnogih krajih niti osnovala niso, ker obrtniki niso od njih pričakovali nobenih koristij. Če se bodo sedaj razvijale, je pa največ odvisno od obrtnikov samih, če bodo razumeli, kaj jim utegne zadruga dejanski koristiti. Naj-

boljši zakoni nič ne koristijo, ako pa ljudje ne znajo ugodnosti, ki jih jim ponujajo, porabiti.

Novo leto, v katero stopamo, nam pač ne obeta tako važnih preosnov. Glavno delovanje se bode v njem na to koncentrovalo, da izvede, kar se je sklenilo v minolem letu. Letos bodo nove volitve, pri katerih se še le pokaže kak uspeh bode imela volilna preosnova, kako bodo znali porabiti volilno pravico tisti, ki so jo na novo dobili. Za veliko delo pa državni zbor prvo leto po volitvah tako ni. Minejo namreč meseci, da se izvrši preosnova strank in se redno delovanje začne. Še le drugo leto bode državni zbor zopet se mogel lotiti resnejših nalog, ki ga čakajo.

V letošnjem letu so glavna stvar volitve. Od teh je odvisno, v katerem tiru se bode vršila v bodoče avstrijska politika. Vse stranke se že sedaj nanje pripravljajo. Nove volitve gotovo precej premene podobo državnega zbora. Ne le 72 poslancev pride na novo v zbor, temveč tudi v sedanjih kurijah se bode marsikaj premenilo. Pred vsem je upati, da sedanja zjedinjena levica skoro popolnoma izgine. To je gotovo jedna najveselejših prikaznij, katero obeta avstrijskim Slovanom novo leto, kajti ta stranka je vedno najhuje ovirala izvršitev narodne enakopravnosti. Še le ko ta stranka pride ob moč in veljavo, je upati boljših časov.

Politični pregled.

Ulični napisi v Ljubljani zopet razburjajo javno mnenje. Neki mestni odbornik je sprožil misel, da bi se zopet sklenilo napraviti jedino slovenske napise. Ta predlog pa sedaj ne more imeti nobenih praktičnih posledic. Tak sklep bi vlada ustavila, ali ga razveljavil deželni odbor. Če bi narodna deželna odbornika glasovala z Nemci, bi se zagnal hrup, da sta izdala slovenstvo, to se je tudi nameravalo doseči s tem predlogom. Če bi pa glasovala proti Nemcem, bi pa odborniki iz katoliške stranke potegnili z Nemci in zopet bi bila večina za dvojezične napise. Posledica temu bi bila, da bi se obnovilo dobro razmerje mej Nemci in katoliško stranko, ki je vladala, dokler je bil deželni odbornik dr. Papež. Poprej je treba trajne sprave mej obema slovenskima strankama, predno se bode moglo misliti na upeljavo samoslovenskih napisov v Ljubljani. Zato tudi ne zadošča začasen kompromis, temveč je treba trajne sprave, da se ne bode bati, da bi jedna stranka pala drugi za hrbet pri prvi priložnosti.

Štajerski deželni zbor in Slovenci. — „Tagespost“ se je posebno zjezila nad Slovenci, ker zahtevajo jednega deželnega odbornika izmej 3 deželnih odbornikov, ki jih voli ves deželni zbor. Sploh pravi ta list, da deželnozborska večina ne misli odjenjavati Slovincem v narodnem oziru. Njena naloga ni pospeševati slovenski narodni „sport“. Ker ni dvombe, da „Tagespost“ piše tako, kakor misli večina deželnega zbora, je pač jasno, da štajerski Slovenci ne bodo v deželnem zboru ničesa dosegli. Kdo ve, če se ne bodo še kesali, da so se odločili za vstop v deželni zbor.

Praški župan. — Staročeh dr. Srb je voljen za praškega župana z neznatno večino. Voliti se je moralo večkrat, ker nobena stranka nima nadpolovične večine vseh mestnih odbornikov. Izvoljen je bil še le po tretji volitvi, ko zadostuje večina navzočih. Kandidat mladočeške stranke je bil podžupan dr. Podlipny, kateri je odložil takoj po županovi volitvi podžupanstvo. Mladočehi so bili priredili proti novemu županu ve-

liko demonstracijo. Zaradi tega se je morala seja pretrgati. Novi župan si je izgovoril osem dnij pomisleka za odločitev, če prevzame županstvo. Če ne prevzame, pride pri novi volitvi zopet do burnih prizorov.

Direktne volitve. — Češkemu deželnemu zboru je predložil deželni odbor predlogo o upeljavi neposredne volilne pravice. V kranjskem deželnem zboru sta pa stavila podoben predlog dr. Majaron in dr. Žitnik. Vlada pa ni vneta za neposredne volitve. Kranjski deželni zbor jih niti skleniti ni mogel, kajti vlada je poprej odložila zborovanje. Predno se zopet snide deželni zbor, bodo priprave za državnozborske volitve že tako daleč v teku, da se bodo morale volitve vršiti po dosedanem volilnem redu. Najbrž bode ravno tako tudi na Češkem. Državni zbor bi pač lahko vlado prisilil, da deželne zборе poprej vpraša glede direktne volitve za mnenje, ko bi drugače ne hotel državnega proračuna dovoliti, a zato pa nima poguma.

Italija. — V Neapolju pričakujejo dohod majorja Nerazzini-ja z 215 osvobojenimi ujetniki iz Eretrije za prve dni meseca januarija. Major Nerazzini se na to poda v Rim, da kralju in vladi poroča o izidu mirovnih pogajanj z kraljem Menelikom. Še le na to se bo najbrže objavila mirovna pogodba. Na podlagi obvestil majorja Nerazzini-ja in glavnega guvernerja Baldissera bo vlada konečno sklepala o tem, kako politiko naj zavzame v Eritreji.

Bolgarija. — Minoli teden se je pričela v Sredu sodnijska obravnava proti morilcem Stambulova. Obravnava trajala bo dolgo, ker pozvanih je 130 prič in spravila bo brezdvomno na dan jako zanimive reči iz za časa vladanja Stambulova. Uradno se zatrjuje, da sestoji sodišče iz najzanesljivejših in nepristranskih mož, vendar se sodi, da obdolžencem, če se jim dokaže krivstvo, ni pričakovati stroge obsodbe. — Ministerski predsednik Stojlov je v narodnem sobranju opravičeval vlado, da je postopala pri ravno završenih volitvah prav korektno. Znano pa je, kako nasilno je vplivala vlada na volilce. Predrznost se pač more imenovati potem oni, ki še opravičuje vladno postopanje. Naj bo Stojlov le prepričan, da tudi njemu in njegovi gardi potečejo dnovi nasilstva.

Anglija in Irska. — Znano je, kako je Irska napram Angliji prikrajšana v svojih samoupravnih pravicah. Anglija ne privošči pristojne svobode Irce. Veliko so se že Irce za to trudili. Toda zaman. Sedaj se je prišlo na sled še drugi krivici, ki se godi Irski od strani Anglije. Pred kratkim je preiskovala neka Irce prijazna komisija razne doneske, ki jih mora plačevati Irska k angleškimi državnim dohodkom. Tu se je pokazalo, da plačujejo Irce ednajsti del vseh skupnih dohodkov, dočim bi jih po svoji davčni moči morali plačevati le dvajseti del. Na Irskem je jelo vsled tega močno vreti. Prebivalstvo zahteva od vlade odpomoči. Vlada bo seveda hotela vse gibanje udušiti, toda nevolja mej irskim narodom je tako splošno že postala, da se bo angleška vlada prej ali slej morala udati upravičenim zahtevam Ircev. Celo dosedanji vladni privrženci so začeli spoznavati, da se Irski godi krivica in to pomeni veliko.

Zjedinjene države in Kuba. — Dasi se postavodajalni zastopi ameriški veliko prizadevajo, da bi se Kubanci priznali za vojujočo oblast, vendar ni misliti, da bi se to zgodilo, dokler je še predsednik Cleveland. Koncem svojega predsedstva noče zamotati države v vojsko. Novi predsednik utegne nasprotno ukreniti. Vendar imajo pa Zjedinjene države vse jedno neki strah pred Španijo. Ko bi to napale, bati se jim je, da ne bi ostale evropske države, ki imajo posestva v Ameriki, posegle vmes, česar se pa Zjedinjene države izogibljuje. Mej vsem tem časom se Španija morebiti vendar le spametuje in da Kubi samoupravo, s katero edino se bo dosegel mir. Z grdo Španci ne uduše več Kubancev.